

Observatoriul este de done ori in septimana, mercuria si sambat'a.

#### Prețulu

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dnu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

# OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 43.

Sibiu, 27/8 Iunie 1878.

Anulu I.

## Romanirea magiarilor, fantasia si fictiune.

(Urmare si fine.)

In scurtulu periodu dela 1680 până la 1692, in care anu cas'a de Habsburg luase Transilvani'a in possessiune, au mai fostu patru mitropoliti in Alb'a-Iuli'a. Acumu inse situatiunea se schimbase cu totulu. Imperatul Leopoldu ajutat de regele Poloniei si de alti domnitori christiani, cu comandanti buni, precum au fostu unu Carolu de Lotharingi'a, Ludovicu de Bavari'a, unu Stahremberg, Veterani, mai apoi Eugeniu de Sabaudi'a, dupa mai multe batalii dein cele mai crunte, scose pe turci dein Buda si dein partea cea mai mare a Ungariei până in Banatu; in fine puse man'a si pe Transilvani'a; dara că se o pōta tiené, a crediutu că este indispensabile de a restabilí catholicismulu si a infrange cornulu reformatiloru. Se proclamă si sanctionă, cu adevratu, egalitatea de drepturi a celor patru confessiuni, se rezervă inse si dreptulu fia-careia de a face proseliti cāti s'ar poté mai multi. Atunci cardinalulu Leopoldu Collonich archiepiscopulu primate alu Ungariei, luandu in ajutoriu pe iesuiti, se apucă de lucru cu maneci resfrante până in cotu. In acelasiu tempu elu invită si pe clerulu romanescu că se adōpte cele patru puncte ale uniunei stabilite odeniōra in sinodulu dela Florenti'a. Acuma se porni una din luptele cele mai inversiunate intre catholici si calvini; dara poterea luptei curgea mai virtosu impregiurulu bisericeii romanesci. Catholicii promitea clerului romanescu ceriu si pamentu, egalitate perfecta de drepturi, infrenarea tiraniei calvinesci, protectiune valorōsa dein partea imperatului, donatiuni de mosii, institute de cultura. Catholicii 'si propusera, că inainte de tōte se traga la se-ne pe romanii cei calviniti definitivu, adeca pe nobilime, si se desfiintiedie episcopi'a calvinésca, care se află in districtulu Fagarasiului, apoi se incēpa si cu poporulu. Calvinii necumu se cēda in punctulu acesta, dara 'si apară cu ambele bracia jurisdictiunea nu numai preste popii si romanii cei calviniti, ci si cea usurpata in modu tiranicu preste mitropolitu si cleru cātu mai remasese in credinti'a vechia. Despre acea resistentia cerbicōsa a calviniloru ne remasera dōue documente fōrte interesante. Mitropolitulu Theofilu denumesce in 9. Aprile 1697 pe pop'a Ioanu de protopopu la Hunedōr'a; dara noulu

protopopu nu pōte intra in oficiulu seu fara confirmarea dela superintendentele calvinescu. Acesta 'lu confirma, inse cu conditiune, că se mērga se'i depuna lui juramentu; cu acea ocaziune apoi avu impertinenti'a de a se subscrie si elu, precum se subscriă si antecessorii sei, adeca: (L. S.) Veszprémi István, erdélyi reformatus magyar és oláh Püspök m. p.; (L. S.) roman. Stefanu Veszprémi. episcopu reformatu magiaru si romanescu dein Transilvani'a m. p.)

In fine mitropolitulu Theofilu vediendu, că nu mai este altu modu de a'si salva baseric'a de calvinia, si ne mai potēdu suferi, că protopopii romanesci se aduca pe episcopulu calvinescu in sinodu cu lectic'a, portandu-lu pe umerii loru, se decise a primí unirea cu Rom'a pe temeulu cunoscuteloru patru puncte, ceea ce inse elu prevenitu prin mōrtē, nu a mai dusu la indeplinire. Dara prin actulu acesta baseric'a si natiunea romana dein Daci'a superiōre intră in unu stadiu nou si epocale alu vietiei sale religiōse si politice.

Din luptele religiōse câte au decursu in Transilvani'a, Banatu si Ungari'a până la a. 1700 intre baseric'a orthodoxa si cea calvinésca, s'ar poté deduce mai multe corolarie instructive; dara dein acēsta multime de premisse pōte trage ori-cine conclusiuni, fōra că se aiba lipsa de reflexiunile mele ulteriōre. S'a pusu de ex. adesea intrebarea, că pentru ce romanii din Daci'a superiōra suntu asia lipsiti de famillii aristocratice si patriciane. Totu acēsta intrebare se pōte pune poporului Bulgariei, alu Bosniei si alu Hertiegovinei etc. Respunsulu se pōte da la momentu. Dein vreo cinci sute de mii locuitori ai Transilvaniei, cāti

<sup>1)</sup> Documentulu acesta totu la Cipariu Acte si Fragmente pag. 253. Ne lipsesce spatiulu spre a-lu reproduce aici întregu; dara spre a-i cunōsee caracterulu, fia de ajunsu numai este expressiuni adressate preotiloru si poporului romanescu: „Kegyelmeteket azon kérem s egyszersmind parancsolom, hogy engedelmeskedgyek a megis említet Popa Juonnak mindenekbe, mert valaki nem engedelmeskedik, a censurát el nem mulattya. Akkor osztán fel jüven, megis esketjük a Generalis előtt etc.“ Adeca episcopulu calvinescu alu unguriloru impunea clerului resaritenu protopopi de care-i placea lui, ii confirmă elu, éra nu mitropolitulu romanescu, apoi ii cită inaintea sinodului generale calvinescu, si in faci'a aceluia le luă juramentu, că se remana credentiosi bisericeii calvinesci.

## Foisiōr'a „Observatoriului“.

### Sapunariulu din Messin'a.

(Continuare si fine.)

Sub aceste impregiurări desperate, viceregele se ocupă de unu planu, cum adeca se si-scape viēti'a de ursit'a sa spaimentatōre. Pentru prim'a ōra in viētia isi incordă si elu odata spiritulu.

Resultatulu meditatiuniloru sale eră atātu de extraordinariu si curiosu, încātu trase asupra-i atēntiunea toturoru nu numai din Sicili'a si Itali'a, ci chiaru din Europ'a intrēga.

Viceregele, spune chronistulu, dete o proclamatiune, in care dupa-ce descrie fric'a de care sunt cuprinsi toti cetatenii, si dupa-ce arēta mesurile desierte luate pentru delaturarea reului, promise 50,000 galbeni aceluia, care va descoperi pe asassinu. Totu acea suma, cum si iertare deplina promise elu si asassinului, dēca i-se va prezentă de buna voia si i-va descoperi motivele atātōru fapte neomenōse. Totu-odata se promise indreptarea toturoru abuseriloru incubate in tiēra de mai multi ani, si că de aci inainte va domni ordinea si dreptatea in administratiune si justitia.

Acēsta proclamatiune importanta se tipari si lipi in tōte coltiurile stradeloru si pe langa acea trei dīle întregi in sunetulu tobeloru se publică pe tōte stradele Messinei.

In tempulu acest'a omoruri nu se intempara.

In diu'a a patri'a viceregele primí o epistola anonyma, in care i-se impartasiesce, că „resbunatoriulu“ este gata a primí conditiunile promise. Nu pōte inse crede in pacea promise, din cauza ca gubernulu vice-regescu totu deaun'a s'au distinsu prin calcare de juramentu si ticalosii de totu felulu. Dēca inse Alteti'a Sa vrea in adevēru a'si tiené parol'a data, atunci se mērga in biserica cathedrala, acolo se ia sant'a cuminecatura si se anuntie inaintea altariului cu voce inalta si in

aintea lui Ddieu si a toturoru santiloru se jure că si-va implini promissiunea fōra nici o reserva. Acēsta e singurulu midiolocu, prin care viceregele proscrisu, isi pōte scapa viēti'a.

Viceregele, care tremurā de frica, acceptă propunerea si pe vinerea urmatōre se si grabi a implini cele poffite.

Cu mare processiune, insocitu de toti demnitarii bisericesci si civili plecā la cathedral'a care eră indesata de publicu.

Aici se serbā mai antaiu serviciulu divin cu cea mai mare pompa, si viceregele, dupa-ce se cuminecă, jura, ca isi va implini cūventulu si tōte promissiunile din proclamatiune.

Pe tempulu serviciului ddiescu stētea de o parte langa unu pilastru, unu individuu posomoritu, care din candu in candu aruncă asupra multimeii nisce priviri sarcastice. Eră Pietro Taroni sapunariulu. Nime inse nu lu-bagă in sēma, de-ōra-ce sub „resbunatoriulu si demonulu Messinei“ toti isi inchipuiau o fiintia supra-omenésca dēca nu unu deavolu incarnatu.

Terminandu-se serbatoarea, Taroni se duce a casa si spune la ai sei se se pregatēasca, ca in curendu voru face o caletoria in strainatate. Dupa acea cas'a si-o vinde vecinului, care de multu isi batea capulu dupa dens'a. —

Facundu pregatirile aceste, a trei-a di dupa ceremoni'a bisericesca amintita se duce la palatulu vice-regelui si isi cere audientia.

Spunendu că vine in caus'a „resbunatoriului“, si că pentru cūventulu acesta trebue se vorbēasca cu Alteti'a Sa numai intre patru ochi, fū cercetatu nu cumva are arme la sine. Viceregele imbracă o pancera de otielu, că se fia scutitu pentru ori-ce intempara.

Dupa acēst'a sapunariulu fu introdusu si lasatu singuru cu domnitoriulu. Tōte usile inse le paziau santinele duple.

„Nu'ti este permisu a te apropiā de cātu in departare de patru pasi de mine“ — dise Alteti'a Sa. — „Bine“. — Ce ai se mi-impartasiesci, dle Taroni?

adeca trecu de magiari, celu mai pucinu dōue sute cincidieci de mii au fostu inainte cu dōue si multu trei sute de ani romanii curati; aceia inse dupa adoptarea dogmeloru calvinesci si a ritului strainu s'au magiarisatu cu totulu. In cātu pentru nobili, era una lege, in poterea careia cei cari trecea dela calvinia anume la legea gr. resaritenă, 'si perdea nobilitatea si avere. Éca socii beiloru serbi turciti dein Bosni'a. Mai avemu până in diu'a de astadi unele comunitati rurale calvinite, ai caroru locuitori vorbescu numai romanesc; dara in dilele nōstre s'au luat cele mai energióse mesuri spre a'i face se invetie limb'a magiara.

Ceea ce bate mai multu la ochi in acele lupte seculare este, că romanii dein Daci'a superiōre le portara pe acele de regula mai totu singuri singurei, neajutati de nimeni in lume, si cu atātu mai pucinu de baseric'a cea mare a Resaritului. Constatamu acēsta impregiurare, fōra a inculpa pe nimeni; remane inse adevēru, că luptele religiōse si nationali ale romaniloru dein Daci'a superiōre au fostu multu ignorate, până la caderea totale a bisericeii loru sub calvinia. Pre candu catholicii au inceputu propagand'a loru p'intre romanii, 'iau aflatu mai multu calvini decâtu orthodoxi, s'eu vorbindu mai exactu, nu catholici in sensulu simbolului Niceno-Constantinopolitanu.

Dupa-ce cunoscurem stērea deplorabile si tragica a bisericeii romanesci dein Daci'a superiōre cu mai multe peripetii si episōde ale ei, s'ar parea că ar fi fostu imposibile, că hierarchi'a Resaritului, episcopi, archimandriti, hieromonachi si toti barbatii cāti se voru fi ocupandu cu studie theologice, se nu intre si ei in lupta spre a combate doctrinele reformatiunei si a se apara de ele. Cu tōte aceste, lucrulu s'a intemplat tocma dein contra. Resaritululu nu a participatu mai intru nimicu la luptele religiōse dein apusu, pentru-ca de pucinele scrieri care s'au vediutu ici-colea esite in limb'a grecésca asupra reformatiloru s'eu asia numitiloru heretici, pe acestia nu 'iau dorutu nici-decumu capulu. Unii voru se explice acea nepasare a hierarchiei grecesci dein ur'a secularia a ei cātă hierarchi'a latina, care o facea se se bucure de cumplit'a strimtōre in care venise acēsta. Altii atribue tōta acea tienuta a greciloru facia cu revolutiunile religiōse dein sec. alu 16-lea numai indolentiei resaritene si acelei molesiri de Fanaru, care astēpta

„Vinu basatu pe cūventulu vostru de onōre si pe juramentulu, ce ai depusu Alteti'a!“ respunse sapunariulu cu voce ragusita. Vai, de trei ori inse, de mine si de Voi, dēca ne insielāmu unulu intr'altulu.

Cūventulu meu de principe e depusu că gagiu inaintea lui Ddieu si a santiloru, maestre Taroni. Vorbesce fōra frica. Asiā-dara dta cunosci pe resbunatoriulu misteriosu?

Ilu cunosc.

Elu stă in legatura cu diavolulu, nu este adevēratu?

Nu! Alteti'a. „Resbunatoriulu“ este unu maestru simplu, harnicu, cetatiēnu din Messina, carele in drēpt'a sa mania si impinsu de o voce interna s'a facutu insusi judecatoriu de sange. Ddieu a vrutu asia! Elu mi-a otielitu braciulu si m'a facutu indemanaticu pentru o resbunare infricosiata, fiindu-că judecatorii pusi de ómeni uitara de a loru detorintia.

Prin urmare dta esci . . .

Eu, Pietro Taroni, sapunariulu, eu sunt resbunatoriulu.

Viceregele incepū a tremurā de frica si se radfmă de spatele unui jetiu.

Mai avut'ai complici, ori singuru ai . . .

Ba singuru am indeplinitu asta fapta de resbunare. Ti-ai prescristu mai antaiu sufletulu prepaditu deavolului, că se'ti ajute potētile iadului?

Nu. Insusi Ddieu mi-a disu in visu: Ucide, ucide pe acesti blastemati!

Omule, esti nebunu! cugeta, cu ce pecatu teribile ti-ai ingreunatu sufletulu.

Eu am facutu bine, ce am facutu. A fostu voi'a lui Ddieu, că se liberezu societatea omenésca si patri'a mea de o hōrda de criminali si despoiatori. Cu pumnalulu si carabin'a am omoritu numai persōne, cari au meritatu mōrtea, ale caroru crime erau publice cunoscute.

Ai avutu de cugetu se me ucidi si pe mine?

De siguru ve sacrificam si pe Alteti'a Vōstra, dēca nu promiteati indreptare prin juramentulu depusu inaintea altariului.

până când arde mucul luminarei la degete. Au potut se fia ambele aceste cauze; dara se fimu drepti si se nu perdemu dein vedere nici impregiurarea, că baseric'a Anatoliei se află pe acele timpuri in lupta de viétia de mórte cu Islamulu, cu fanatismulu si tirani'a mohamedanilor turci si arabi, cari acum era domni in Constantinopole. Sute de mii de greci curati dein Asi'a mica si milione de alte popóra înainte christiane orthodoxe, adoptaseră religiunea mohamedana. Tocma pre cându luteranii si calvinianii lucră cu mai mare focu spre a derima tóte institutiunile vechi ale ambeloru baserice mari, armele lui Suleimanu ocupasera Bud'a si ajunsera sub murii Vienei. Totu atunci boieri bulgari si serbi se turcea neincetatu. Intre acele impregiurari clerulu grecescu a potutu scutura ori-ce lene si a lucra pentru apararea basericei sale dein tóte poterile; era inse prea tardiu. Consecentiele hostilitatiloru milenarie deintre cele două baserice mari, apusen'a si resariten'a, nu se mai puté corege. Cá holocaustu (jertfa) alu hostilitatiei a trebuitu se cada baseric'a romanésca si cu ea natiunea dein Daci'a superióre. Barbati santi, inspirati, eruditi si determinati la ori-ce sacrificiu, cá Vasile celu mare, cá ambii Grigorii, cá Ioanu Gura-de-auru, sub despotismulu bisantinu disparusera dein baserica. Lips'a de solidaritate, de scientia multa si energia apostolica la clerulu Anatoliei o au simtitu partea natiunei romanesci locuitória in Daci'a superióre mai multu decâtu ori-care altu poporu. Pána la reformatiune, celu dein urma stadiu si terminu in care Rom'a vechia apusen'a si Rom'a orientale 'si dá in capete pe terrenulu religiosu, adesea si pe celu politicu, au fostu Carpatii Daciei. Pe acestu territoriu calugarii apuseni se luá de peptu cu cei resariteni. Aici regii Ungariei Bela, Carolu Robertu, Ludovicu L., Sigismundu, chiaru si Matheiu Corvinu provocati de patriarchulu Romei vechi, se incercara se exterminé prin legi si prin arme tóte urmele jurisdictiunei patriarchulu Romei nóue (tóta hyerarchi'a greco-resaritená). In valile si campile de sub acei munti s'au adusu successive colonisti de religiune r. catholica dein diverse parti ale Germaniei si dein Holand'a, in favórea caroru s'au inaltiatu in acea parte a Daciei ce se dice Transilvani'a, baserice monumentali, cu colecte facute in tierile europene si cu diverse ajutórie date lor delatutulu Ungariei. Acele colonii germane aparate si ingradite cu privilegie extraordinarie, mai existu până in diu'a de astadi sub nume de Sasi, cunoscuti in evulu mediu sub nume de Óspeti (Hospites). Dein acele lupte seculare baseric'a orientale reprezentata aici prin elementulu romanescu, a esitu pentru totudéuna invingátória in Daci'a inferióre séu Romani'a de astadi; dein contra, in Daci'a superióre a remasu invinsa si subjugata. Poterea ambiloru patriarchi dela Rom'a vechia si Rom'a nóua s'a infrantu in acesti munti, prin care se desparte Daci'a in două teritórie vaste. Doctrinile reformatiunei religióse aflara pe ambele baserice mari fatigate si debilitate in

Parol'a mea de principe pusa cá gagi inaintea lui Ddieu voiu tiené-o si crim'a infortóre ti-o iertu. De esti culpabilu, respunde-vei inaintea Atotu-potintelui.

Asiá se fia.

Cei 50,000 galbeni i-vei capetá inca astadi. Se infielege de sine, cá trebue se te departezi din Messin'a, pentru-cá nu te-asiiu poté aperiá contra rudeniiloru celoru ucisi.

Am ordinatu totulu. Plecu inca mane. Me mangaiu cu speranti'a, cá pe viitoriu va incepe nóua viétia in patri'a mea; in casulu contrariu usioru se poté ivi unu alu doilea „resbunatoriu“, care se continue ce am inceputu eu.

Me voiu nesuí se implinescu ceea-ce am juratu. Acum du-té cu Ddieu, maestre Taroni.

Viceregele, ce e dreptu, isi dete tóta silinti'a cá se si-tiena promissiunea. Dar' indesiertu. Dupa cátiva ani urmá éra vechi'a disordine si coruptiune, inse unu nou „resbunatoriu“ nu s'a mai aretatu \*).

„Ill. Volksblätter“.

— PP.

## Diverse.

(Unu batjocoritoriu) intalni pe drumu o femeia betrana, care maná mai multi magari. „Cale buna, mama de magari,“ i dise elu! „Multiamimu, fiulu meu!“ i fu respunsulu.

\*) Ba se erte compilatoriulu germanu alu acestei schitie istorice, cá s'au aratatu, inca prea multi; numai poté modulu lucrării lor a fostu altulu. Asia numitulu Brigantaggio organisatu, compusu adesea din ómeni de distinctiune, asociati inadinsu spre a'si resbuna de societatea omenésca corupta uneori mai reu decâtu chiaru brigantii (banditii); teribil'a societate Camorra, ai carei membrii póta câte done cutite, jura cá voru esercita in tóta viétia loru dreptulu celui mai tare intru apararea celoru asupriti, dictédia pedepse, chiaru si mórte; apoi societatea secreta Mafia, a le carei legaturi de vendetta nici până astadi nu sunt cunoscute bine, au datu din sinulu loru multime de membrii cá sapanariulu din Messina. Abia de 15 ani incóce vendetta italiana incepu se mai perda din a sa intensitate. Not'a Red.

gradu supremu. Calvinii dein Daci'a superióre, ajutati de luterani si de antitrinitari, se prepará cá se le dea lovitur'a de gratia.

## Sistem'a dualistica in parlamentulu din Vien'a.

(Fine.)

Sistem'a dualistica inaugurata prin art. XII ungurescu din 1867 nici decumu nu e de natura cá se nutrésca ide'a de integritate a monarchiei, adeca conscienti'a popóraloru, cá s'aru tiené de un'a si aceeași monarchia. Prejudetiulu si fric'a unguriloru, cá sub influenti'a ideei de monarchia voru fi gubernati cá si cele alalte provincii; in locu se apropie pe popóra, mai vertosu le-au separat, ba le-au pusu in positiune aproape hostila. Sistem'a dualistica are de temelia ide'a, cá s'aru poté cá doue tieri ale aceleiasi monarchie se fia legate intre sine numai prin person'a monarchului si prin o parte minima din afacerile comune, apoi cá in tóte celealalte afaceri aru poté se esiste cu totulu independente unele de altele, fóra cá ide'a si existenti'a monarchiei se fia periclitata. Consecenti'a acestei opiniuni unguresci este, cá sistem'a aceea se duca de adreptulu la separatiune totale, éra până atunci ambele parti se vedea in celu mai micu sacrificiu numai asuprire si sentieminte hostili. Acésta logica este fórté funesta pentru monarchia. De aici se poté judecă si nespus'a greutate cu care avu a se lupt'a gubernulu nostru, până cându ajunse, fia si numai la rezultatele ce ne stau de inainte. Egoismulu si pasiunile involburate i s'au lungitu preste totu in cale. Togma prin acésta inse s'au datu pe facia defectele si pericolele dualismului intru tóta golatatea lor. Ele au scosu la lumina adeverulu, cá acésta stare, acestu contractu periodicu cutriera monarchi'a din temelii, impedeconsolidarea, provóca conflicte nenumarate, éra paritatea o face ilusoria, si cu aceste organe dualistice nimeni nu e in stare a controla de ajunsu actiunea ministriloru in afaceri cu alte staturi; in fine cá disparitatea de 30 si 70 procente irrita necurmatu pasiunile. Dualismulu inse a mai produsu si unu altu reu, care mie mi se pare mai periculosu de câtu tóte cele-alalte. Éta cumu. Ambele parti ale monarchiei sunt in afacerile lor interne cu totulu independente un'a de alt'a, scutite de ori-ce amestecu alu monarchiei cá atare. Esista inse destule cestiuni de importantia suprema, in care una parte poté se decida in parlamentele sale, precumu s'a disu, in deplina independentia, care inse realizate, aru lovi cumplitu in interesele celeilalte parti. Asia este tractatulu comercialu, asia planulu ungurescu de a 'si infinti'a banca propria, asia reformele tarifei, asia tarifele caliloru ferate etc.

Ce e dreptu, in legile dualismului se prevede pentru casulu de conflicte, intre ambele parti ale monarchiei cá remediulu interventiuenea Coronei, spre a decide dens'a intru plenitudinea potestatiei sale. Acesta inse este unu mediulocu din cele mai neplacute si mai critice pentru Capulu statului; este una problema, pe care Densulu abia ar fi in stare se o deslege cu conscienti'a linistita. Voindu adeca monarchulu se decida intre cele doue parti ale monarchiei, vene in conflictu chiaru cu datorintiele sale constitutionali. Elu stá adesea dinaintea alternativei de a face reu uneia din partile neinvitate, seau chiaru si monarchiei intregi in favórea celeilalte, si intre alt'a, de a calcá constitutiunea. Nici-odata amicii constitutionalismului nu aru trebúi se pierdia din vedere acestu reu mare provocatu prin dualismu. Corón'a este factorulu esentialu alu constitutiunei, si celorulti, factori constitutionali nu le este permis se o impinga intr'o situatiune periculosa din natur'a sa cá absolutistica; dara nici nu o potu impinge, fóra a pune in jocu chiaru constitutiunea. Din nefericire inse, sistem'a dualistica nu mai prevede nici-unu altu mediulocu, prin care s'aru poté delaturá conflictele de natur'a celoru enumerate. De aici vene, cá multi din noi nu vedu in sistem'a dualistica nici-o securitate pentru esistenti'a monarchiei, ci vedu numai inceputulu destramarei sale, si asia sentiemintele lor patriotice nu-i lasa a votá pentru una invoice noua dualistica, până cându nu se va restabili unitatea monarchiei prin unu organu centrale (parlamentu centrale, care se fia convocatu din ambele parti ale monarchiei, éra nu delegatiuni). De aici inse densii trecu intr'unu altu estremu, adeca la uniunea personale.

Dati-mi voia ddloru, a dice cate-va cuvente despre uniunea personale. De cându lumea n'a esistatu o parola de di mai periculosa de câtu acésta. Ce ar' insemná uniunea personale si cumu s'aru face ea? Aru fi doue staturi perfecte, Ungari'a

si Austri'a, care nu aru avé nimicu de comunu, nici macaru armat'a, nici ministeriu de esterne, ci fia-care si-aru avé armat'a sa si ministeriu separat de esterne, numai monarchulu aru fi comunu. Dara fiendu-cá monarchulu nu mai e domnu absolutu, ambele aceste staturi nu aru cumpani in concertulu staturiloru europene mai multu de câtu unu Belgiu seau Greci'a; si-aru pierde dreptulu de statu mare si nu aru mai avé raison d'être (ratiunea de a fi). Se pote cá dóra Ungari'a intre margini mai modeste s'ar sustiené câte-va decimi de ani, déca aru veni sub protectiunea unui statu mai tare, ori déca aru fi pusa sub garanti'a Europei, de care eu inse dupa esperientia din dilele nóstre me indoiescu fórté; dara ceea ce ar mai remané din monarchia, adeca acésta Cislaitania, ce se intende intr'unu semicercu lungu si angustu dela Cernauti preste Praga până la Cattaro, unu stat de o configuratiune ce n'ar mai avé dreptu se esiste; cá-ci pe langa ce si-ar perde tóta importanti'a sa cá teritoriu industriale, cá se tiena concurenti'a cu tota lumea, nu ai fi in stare nici se-lu aperi militaresce si ar cadé in agoniá, pana cându vre-o interventiuenea straina i-ar dá lovitur'a dein urma. Pessimismulu a prinsu radecini asia de afunde la popórale nóstre, in câtu sententi'a poetului cá: „Austriaculu are patria si are cauza de a o iubi“ s'a prefacutu in alt'a desperata, căci poporulu dice: „Austriaculu nu mai are patria!“ Sistem'a dualistica au sfasiatu-o.

Din acésta se nascu alta sententia care tiene: „Patri'a austriaciloru trebe se fia mai mica. Da ddloru, asia de mica, in câtu preste pucinu ar fi se o cauti cu microscopulu intre staturile Europei.

Dara uniunea personale nici cá se poté realisá. Secoli intregi aceste doue parti au avutu istoria comuna in momentele cele mai importante ale istoriei universale; cá-ci de si una parte e gubernata dupa sistem'a absolutistica, dara si in Ungari'a cu tota constitutiunea ei avitica, regele avuse prerogative mari si bogate, care au lasatu urme nesterse ale potestatiei sale suverane. Cumu vreti Dvostra se realizati uniunea personale? Atunci trebue se trageți bariera de vâmi, se ve aveti fia-care politica propria comercialu, representatiune propria la staturile straine, apoi si armata separata. Lasu cá popórale s'aru opune dein respoteri, dara cumu vreti Dvostra se impartiti institutele armatei si fondurile de pensuni? Care coloneli si care generali se remana austriaci seau unguri? si apoi creditorii statului? Cumu credeti Dvostra cá'i veti asigura prin uniunea personale, cându ei voru vedé cu cea mai mare probabilitate, cá imperatulu Austriei poté se ésa la batalia contr'a regelui Ungariei? Certele nostre de 2½ ani incóce sunt o adeverata jocaria pruncésca in comparatiune cu unu divortiu pe calea uniunei personali. Asia dara ddloru, ceea ce nu i-a succesu unui absolutismu luminatu in cursu de seculi, astadi cu constitutiune i-ar succede multu mai pucinu. Sciti bene cá parlamentulu austriac chiaru in 1867 acceptase dualismulu cu mare aversiune si cá nici astadi nu simpatizeza cu elu. Si déca totusi s'a induplecatu a primí acea sistema dualistica, caus'a fu cá n'a voitu se treca la ordinea dilei preste drepturile Ungariei. Elu nu o voiesce acésta nici astadi. Dara tocma asia se opune si Ungari'a la formarea unui organu centrale. Asia dara nu ne-a remasu de câtu totu sistem'a dualistica, cu tote defectele sale.

Din tote aceste dlu Kaiserfeld inchiaie, cá se vede necesitatu a votá pentru dualismu in sperantiá cá elu se va mai perfectioná asia, in câtu sententi'a de batjocura: „monarchia pe terminu“ se nu se mai audia.

In alta di (20 Maiu) a luat cuventulu si c. Leo Thun, fostu odinióra ministru de culte, éra acuma federalistu, care lupta pentru autonomi'a tieriloru. Acestu senatoru betranu, cá mare cunoscatoriu alu lucruriloru omenesci, n'a vorbitu multu, a disu inse câteva cuvente fórté grele. Las' cá comitele Thun nu vrea nici se audia de dualismu, dara apoi vorbindu de banca sustienú, cá in pretensiunile ungureniloru stau ascunse idei socialistice din cele mai fatali, care'si voru sparge cale câtu de curendu si voru nasce unele cestiuni, care ne voru domina pe toti. In câtu pentru paritatea dintre Cis si Translaitani'a, c. Thun o néga puru si simplu, pentru-cá 30 nu e 70, nici 15 nu e 21 (miliónu loc.); asia numit'a paritate actualu este dupa densulu o mare napaste cadiuta asupra provinciiloru monarchiei. La unu locu c. Thun dice, cá elu nu vrea se scia de altu titlu alu monarchului, decâtu numai de Kaiser (imperatulu). De banca nationala unguresca nu'i pasa, cá-ci nu crede cá ungurii voru fi in stare se o infintiedie. In fine dsa afla, cá déca biletele bancei voru avea in vii-

toriu numai textu nemtiescu si magiaru, cu acésta se lovesce in facia dreptulu celoru-lalte nationalitati — Strimtorati in spatiu, curmamu aci, de si cu dorere, desbaterile dualistice; dara vomu continua cu cele federalistice.

## Transilvani'a.

Dev'a, 2. Iuniu 1878. st. n. Pré Onorabile Dle Redactoru! Romanii din Dev'a aflandu numai adi de splendidulu triumfu nationale, reportatu de dlu V. Alexandri, prin „Canteculu ginte latine“, — aduncu misicati de sunetulu armoniosu si maretu insufletitoriu alu lirei marelui nostru poetu, uitandu pe unu momentu tóte dorerile, — plini de mandria nationala, au grabitu si ei a adresá triumfatorului interpretátore alu sentimenteloru adevratu romanesci, urmatóri'a telegrama:

„Domnului Vasile Alesandri.

Mircesci.

Romani'a.

Primiti si felicitările nóstre, pentru marele triumfu reportatu cu „Canteculu ginte latine“:

Traiesca Romanismulu si bardulu seu.

Romanii din Dev'a in Transilvani'a.

Din momentulu, in care se respandí imbucuratóri'a si totu-odata inaltatóri'a scire, despre votulu unanimu alu juriului societátii limbeloru latine, intrunitu la Montpellier, diu'a de 2 Iuniu, pentru romanii de aici, deveni o adevrata serbatóre nationala.

Sub impressiunea celei mai sincere bucurii, fratii de unu sange, ca farmecati, petrecura impreuna pana sér'a tardiu.

Inregistrati deci, — ve rogamu, — acést'a di fericitória, cá intre si dupa atâte multe dile triste, ea se ni fia nu numai de o dulce suvenire, ci si ca o prevestitória de unu meritatu venitoriu ferice.

Asia se fia!

Coresp.

Dev'a, 3 Iuniu 1878 st. n. In legatura cu cele comunicate eri, ve mai anuntiamu, cá dlu V. Alesandri, avú gentileti'a, a ne adresa astadi unu respunsu telegraficu, alu carui coprinsu a mai potenciatu bucuri'a nóstra generala. Telegramulu suna: Gar'a Mircesci. Salutare fratiésca romaniloru din Dev'a. Sincer'a mea gratitudine, pentru caldurósele loru felicitari.

Alesandri.

Insufletirea si mandria nationala nu se póte descrie.

Coresp.

Fagarasiu. Abia la 4 septemani se aflá cineva, care in „Kelet“ Nr. 127 din 4 Iuniu st. n. publicá unele lucrari de ale adunarei generale ténute de cátra representatiunea comitatului Fagarasiu. De unde purcede acestu indiferentismu asupra faceriloru publice, in totu coprinsulu patriei, vomu arata cu alta ocasiune. Intr' aceea despre adunarea dela Fagarasiu scótemu câteva momente mai insemnate.

Adunarea s'a ténutu sub presiedenti'a comitelui supremu Szentivány dela Brasiovu denumitu ad interim si pentru comitatulu Fagarasiului. Spiritulu ce domnea in sala se póte dice rece, indiferente; agendele fórté prosaice, locali si prea pucine de interesu comunu. Din raportulu vice-comitelui dlui Daniilu Gramoiu aflamu, cá dela 1 januariu pana la 30 aprile au intratu 2956 de cause, din care au remasu restantie neterminate numai 96. De si paspoorte se dau cu mare greutate, totusi in acele 4 luni au trebuitu se se dé numai pentru Romanii 1443. Din acésta cifra póte combiná ori-cine la starea materiale a populatiunei. Dica „Kelet“ ce va vrea, dara pauperismulu cresce la romani cá si la secui. S'a introdusu unu metodu mai bunu si mai promptu intru impartirea si pertractarea causeloru. Functionarii din centru, cá si cei din subprefecturi au fórté multu de lucru, dara isi implinescu missiunea loru cu conscientia. M. Kopocsány (Capucianu) s'a retrasu si in loculu lui fu alesu Nagy Sándor de protonotariu, ale carui merite le-a recunoscutu si vicariulu greco-cath.

Unu cerculariu venitu din comit. Jaurinului invitatoriu cá tóte comitatele se cera sustienerea integritátii Turciei, si altulu dela Aradu cá se ajutamú pe anglesi la spargerea pazei de San-Stefano (risum teneatis amici!) a datu ocasiune la o mica disputa intre romani si unguri. Se vede cá romanii au disu unguriloru: Déca voi cereti cá se ne amestecamu in afacerile Angliei, Austriei, Turciei, atúnci pretindemu si noi cá se ceremu sustienerea integritátii Romaniei. Atunci ungurii o bagara pe maneca si se invoira cu totii, cá afacerile diplomatice se le lase in grigea ministeriului.

S'a vorbitu si despre banc'a rurale, dara cu prea pucinu resultatu. S'a relevatu si unele impregiurári privitorie la asigurarea de averile orfaniloru. In cátu pentru ténerea in evidenti'a a catastrului de vite, s'a decisu cá proprietarii loru se aiba a platí câte 3—4 cruceri de vita.

In orasiulu Fagarasiu se infienti'a o foia autografica ce ese numai odata pe septemana dara costa pretiulu enormu de 8 fior. — De ci incolo „Kelet“ si-descarca tota mani'a sa contra unui Kossy Sándor fostu emigrantu Kossuthianu, carele de colea pana colea face pe ingnierulu, pana ce in fine ajunse si deputatu, éra acumu e descriu cá unu omu, cu care se n'ai a face nici in clinu nici in maneca.

Inspectorulu reg. de scole Szeremley Lajos s'a dusu la Bistritia, ér' scólele din comitatulu Fagarasiu s'au datu sub inspectiunea celui din Brasiovu.

Intru altele correspondentele se plange amaru, cá magiarii din Fagarasiu scadu la numeru pe fia-care anu. Noi nu potemu pricepe, cumu scade vreo nationalitate acolo, unde ea a fostu representata totdeauna numai prin unu numeru fórté modestu de familii curatu magiare, si prin altulu mai modestu de cele magiarisate.

Despre rar'a festivitate din 2 Iuniu a c. r. regimentu de reserva Imperatulu Alesandru

alu Rusiei Nr. 2 descria asia de frumosu in „S. D. Tageblatt“ din 5 Iuniu, primiramu si noi una corespondentia, careia i facemu locu cu atátu mai virtuosu, cá in tóta acea festivitate si in spiritulu ce domni acolo, se coprinde indirecte unu respunsu prea nemeritu la infamiile publicate deunadi de doue ori in „M. Polgár“ din Clusiu.

Fagarasiu, 4 Iuniu 1878. Doue serbari solemne avuramu de curendu in acestu orasiu. Cea dintaiu au fostu serbarea memorabilei si nationale dile din 15 maiu, la care au luat parte intréga inteligentia romana din Fagarasiu, si cu care ocasiunea tinerulu de buna sperantia concipientu de advocatu Laur. Negrea in cuvente calduróse aretá insemnatatea dilei si indemná a perseverá la ideile ce au insufletitu pe romani in acea di epocale, dupa care urmá o méssa comuna si jocu. — A dou'a serbare a fostu maiialulu rezervistiloru 1200 la numeru, datu in 2 Iuniu din partea corpului domniloru oficiieri c. r. din Fagarasiu. Domnulu c. r. colonelu Fr. de Majer a datu si acumu populatiunei locale ocasiune a si manifesta cátra domni'a-sa simpathiile, de care se bucura in asia mesura mare.

Mai alesu populatiunea romana se simte indemnata a i aduce multumirile sale, cá-ci nu fóra temeiu i se pareá, cá acea di in multe párti representa o serbare nationale romanésca. In acea di demánéti'a regimentulu fu comandatu a eseguta unele evolutiuni, dupa care se concentrá la loculu destinatu pentru festivitate sub arini inalti, fia-care batalionu la locu anumitu. Carnea dela 80 de mei si 600 litre de vinu se imparti la fetiuri. La midiulocu intre batalióne spatiulu era rezervatu pentru numerosii óspeti civili de ambele sexe invitati la acea petrecere militara si totuodata populara. Dupace se ospetara, 20 de sergenti romani alesi, inbracati in costumulu nationale jucara „Calusierulu“ si „Batut'a“ cu atátu precisiune si tactu, in cátu fermecá pre intregu publiculu spectatoriu. S'au produsu si sergentii unguri si germani in dantiurile loru nationali. Dupa aceea romanii conformu programei cantara sub flamur'a imperiala, de care atarná si colorile nationali romane: „Bravi ostasi ai Romaniei“, „Pe o stanca négra“ si „Audi buciomulu cá suna“, — la care publiculu i intempíná cu entusiastice aclamatiuni de bravo — se traiesca.

Acesti bravi romani ne-au facutu onóre; in acea di ne simtiamu mandri de ei si diceamu in ánim'a nostra: Dómné, unde am fi noi, déca paginele istoriei nationale, nu aru fi pline de atâtea suferintie si déca celu pucinu in presentu nu amu fi legati cu atâtea catusie de feru, pentru a nu potea progressá cum amu voi!

Acésta serbare se terminá cu o petrecere de jocu a publiculu alesu, care durá pana dupa órele 12 nóptea.

Sibiiu, 7 Iuniu. Cunoscutul barbatu de statu si deputatu Paulu Moritz venindu dela Brasiovu, unde mersese dilele trecute, petrece astadi in Sibiiu.

— Necrologu. Oradea. Andreiu Popp, archimandritu si vicariu-presiedente la consistoriulu gr. res. a repausatu in Domnulu eri in 26 Maiu (7 Iuniu) dupa unu morbu indelungatu de peptu. Informatiuni biografice despre repausatulu se voru comunica cu alta ocasiune.

## Agitatiuni electorali si moral'a in politica.

In unulu din Nrii precedenti amu premisu, cá nou'a opoitiune contra ministeriului si a sistemei actuale s'a organizatu si agitatiunile electorali s'au inceputu cu atátu mai virtuosu, cá cu inchiderea acestei sesiuni se va inchiaie si periodulu de trei ani alu dietei, éra dupa aceea la vreo 6 septemani, adeca camu in Augustu-Septembre se voru incepe nouele alegeri, care promitu a fi si asta-data passionate si furtunóse. Opoitiunea centrale din B.-Pesta si comitatu isi ténu antai'a sa adunare electorale numerosa in 4 Iuniu. „P. Napló“ din 5 o descrie pe largu. In numele opoitiunei luá cuventulu Iuliu Gullner, unulu din deputatii mai renumiti. Acesta dupace premise, cá ministeriulu a si inceputu se lucre din resputeri prin organele sale administrative pentru inmultirea partidei sale si remanerea la putere, observa cá toti alegatorii si tóte partidele au acelasu dreptu de agitatiune in caus'a alegeriloru. De aci inainte Gullner face ministeriulu si maioritatiei sale parlamentarie cele mai grele imputari, numindu politic'a lui interna cu totulu despotica, éra pe cea esterna si pe cea dualistica toema pe atâte de servile. Pentru ambele calificatiuni aduce mai multe esemple.

Din tóte inculparile aruncate in faci'a gubernului si a maioritatiei este mai grea aceea, unde Gullner afirma, cá in Ungari'a moralitatea este esilata din politica si cá existe propaganda formale, care sustiene, cá in politica, prin urmare si in alegeri nu e nici-unu pecatu si nici-o rusíne, déca ómenii (candidatii alesi) nu si ténu parol'a data, ei mintu. Dóra nici-odata moral'a politica si ténerea parolei nu s'a degradatu a fi unu articlu asia efinu de vendiare, precumu ajunseramu cá se o vedemu in timpii din urma.\* Din acea cauza se clatina si credinti'a poporulu in sistem'a parlamentaria.

Adevurul acestoru cuvente ale lui Gullner se póte ilustra cu esemple nenumerate, inse nu numai din acestu periodu ce espira, ci si din celelalte doue anteriori. Audití voi alegatorii romani, cari ati avutu neaudit'a usioratate de minte, carii ati fostu sedusi cá nisce copilandrii se mergeti la urna, se dati voturile vóstre pe parol'a unor ómenii, pe carii nu i cunoscuserati nici din nume, si apoi ati remasu de risulu si de batjocur'a lunei pacaliti pe tóta viéti'a. Vetí mai intra orbesce in

\* A propaganda nem követeli a választoknak adott szó és igéret tisztelgetben tartását... Soha még talán Magyarországon a politikai moralitás oly oleso árucikkékké nem állíjlesztettek alá, mint ezt az utóbbi időben meg érnünk kelle...

curse cá acelea?! — Speramu cá nu, cáci atunci veti patí mai reu.

A vorbitu si v. comitele Földvári, care éراسi dise câteva cuvente demne de insemnatu. Esenti'a loru este: Cá cetatienu liberu au dreptu se me declaru pentru ori-ce partida, si astadi convinsu de politic'a rea a ministeriului, declaru cá sunt si voiu vota contra lui. Dara cá functionari alesu me voiu abtíenea dela agitatiuni electorali; voiu cere totu acésta ténuta dela ceilalti functionari ai comitatului. Liberi sunt ei se si aiba opiniunile loru politice individuali care cumu ii convine; dara se nu agítéde, nici se cutéde a esercita pressiune asupra altoru alegatorii in favorea vreunei partide. Fórté buna invetiatura acésta; numai déca aru asculta de ea toti functionarii, cá se dea pace la ceilalti alegatorii.

De altumentrea noi vomu mai reveni la cestiunea electorale, cá-ci ar fi nu numai tristu, ci si fórté rustinatoriu, cá numai alegatorii de nationalitate romana se órbece prin intunecime pana in órele din urma, si apoi se ajunga sfasiati cá nesce oi fóra pastori.

## Despre congresu.

In fine lumea are la mana unu documentu autenticu, cá congresulu poteriloru europene se va aduna pe 13 Iuniu la Berolinu. Literele convocatorie s'au tramisu pe la cabinetele. Adres'a venita cabinetului din Vien'a prin marele ambasadoru alu Germaniei comite Stolberg suna:

„Subscrisulu insarcinatu de gubernulu seu, are onórea a Ve comunica Escelentiei Vóstre (com. Andrássy) urmatoriele: In nexu cu iniciativ'a luata de cátra cabinetulu austro-ungurescu, gubernulu imperiale germanu are onórea a propune poteriloru semnatarie dela 1856 si 1871, cá se binevoiesca a se aduna la unu congresu in Berolinu, cu scopu cá se ia acolo in discussiune stipulatiunile pazei preliminare inchiáiete la St. Stefano intre Russi'a si Turci'a. Adresandu gubernulu Maiestatiei Sale acésta invitatiune cátra gubernulu ces. si reg. austro-ungurescu, presupune, cá acesta acceptandu invitatiunea se si invoiesce, cá se se dea in discussiune libera coprinsulu intregu alu tractatului de St. Stefano si cá este gat'a de a participa la den'sa. In casu candu aru accepta tóte poterile invitate, gubernulu Maiestatiei Sale propune, cá dio'a deschiderei congresului se se defiga pe 13 Iuniu. Subscrisulu aduce acestea la cunoscinti'a Escelentiei Vóstre si are totuodata onóre a Ve roga, cá se binevoiesca a i comunica cátu mai curendu respunsulu Maiestatiei Sale imperiale si regesci. Vien'a 3 Iuniu 1878. Stolberg.

Asia dara dupa sbuciumaturi si crise, uneori mai rele decátu bataliile sangeróse, congresulu fu conchiamatu abia cu mare greutate; dara invitatiunile au mersu, precumu se vede din literale convocatorie numai cátra poterile cele mari, care subsemasera in 30 Mart. 1856 pacea dela Parisu si in 1871 concessiunile facute Russiei pe marea négra, éra de celelalte poteri mai mici inse beligerante, precumu Romanii'a, Serbi'a, Greci'a, Munte-negru nu e vorba si cu atátu mai pucinu de celelalte staturi suverane, care n'au participatu la campaniile anului trecut si presente. Despre Greci'a cá regatu suveranu se dicea, cá va fi invitata inadinsu prin congresu; éra despre celelalte trei beligerante, cá voru fi admisse ad hoc, in dilele in care voru veni in discussiune cestiunile teritoriale si politice, de care se interesédia ele. Noi nu credemu cá gubernelle si capii acelor staturi se fia indestulate cu procedura cumu ar fi acésta.

## Germani'a.

Berolinu. Informatiuni ulterióre despre atentatu. Assassinulu se numesce Carolu E. N. Nobiling (nu Mobiling, cumu se scrisese la inceputu); e nascutu din Klodna in Posnani'a, in 10 Aprile 1848 germanu de nationalitate si evangelicu de confesiune, éra nu catholicu precumu se spunea la inceputu. Elu voindu a se sinucide, sa inpuscatu spre capu, in cátu au atinsu si crerii; totusi in órele de antaiu nu si perduse de totu consciintia si la rogatiunile mume-sei apucá se descopere celu pucinu atáta, cá elu a fostu membru alu unei societati secrete si cá in urmarea tragerei la sorti a comisu atentatulu. Dr. Nobiling intrebatu de femeile din casa dupa atentatulu lui Hoedel, cá ce blastematii sunt acestea, a voi se omori pe unu betranu de 82 de ani, candu este altu rege in locu, elu a respunsu: Au se péra vreo diece insi din famili'a domnitória si atunci republic'a este gat'a!

Imperatulu suferé de mari dureri. In man'a drépta i'au intratu 7 alice, in cea stanga 20, in gútu 6, in capu si facia 5. Numai vreo trei nu sunt scóse, cá nu se potu. E mare téma cá ilu va costa viéti'a. Principele de corónu luá asupra si regenti'a in modu provisoriu.

## Romani'a.

Bucuresci, 5 Iuniu n. Din multele sciri mai de a dou'a mana scótemu astadata numai urmatoriele:

Aséra in 4 Iuniu, pe la 7 óre 25 m., au sositu pe campi'a Cotroceniloru 4000 soldati Russi, cari veniau din spre Ciorogârl'a si dupa ce s'au odihnitu, pe la 8 óre 30 m. au plecatu spre Banés'a. Ei avea si 8 tunuri, 2 paturi de tunuri, 59 chesóne cu munitiuni 35 carutie bagage.

La or'a 2 au sositu 3 vagóne cu infanteria si la 5 au plecatu spre Giurgiu.

Orientului i se scrie din Bolgrad, cu data de 1 Iuniu st. n.

Trenurile militare se succedu, ca si convoiurile de munitiuni. Alalta-ieri au trecut prin gar'a nóstra 1800 ómemi, cari se ducu la Dunare si 24 tunuri de diferite calibre. Armat'a incepe totusi a crede in resta-

bilirea pacii. Se dice ca trupele noue tramise astadi la armata voru intra in corpulu de ocupare a Bulgariiei in loculu trupeloru ce-au facutu campani'a. Afara de cadre si unu micu numeru de soldati vechi, corpulu de ocupare va fi compus de recruiti. Ofitieri spunu ca imperatulu a luat acesta mesura din propri'a sea initiativa, atatu pentru a usiura pe omenii cari au luat parte la lupta in contra Turciloru, catu si pentru a obicinui cu campani'a pe soldatii cei tineri.

Citimu in Curierulu de Galati: „Cu ocasiunea recrutatiei din acestu districtu s'au observatu o imprejurare surprindietore. Prin tote satele pe unde comisiunea de recrutare a trecut, nu s'a vedutu unu singuru teneru care se cera scutire, sau se se arete ne-apto de a purta arm'a; cu totii veseli si voiosi, veniau a se supune reviziunei si dupa ce comisiunea declara pe unulu de bunu, elu se ducea in grup'a celorlalti revidiuti si se pare a se considera mandru de onorea ce 'i s'a facutu de a se gasi bunu pentru a se numi ostenu romanu.

Miscarea portului Galati. — Citimu in Vocea Covurluiului: In dilele de 20 si 21 Maiu s'a esportat: 45000 kgr. grau pentru Marsilia, 1661500 kgr. porumbu pentru Engliter'a si Marsilia; 992000 kgr. se-cara pentru Englitera, 980240 kgr. ordiu pentru Englitera si Marsilia; 132400 kgr. rapitia pentru Marsilia, 4500 kgr. sementia de canepa pentru Marsilia, 30000 kgr. taritie pentru Marsilia.

Porumbulu (60 1/2 libre) s'a vendutu la magazia cu 33 l.

Scire din urma dela Bucuresci, 6 Iuniu n. Romani'a este decisa a'si apara posesiunea Basarabiei cu armele chiaru si in casu, candu Congresulu europenu aru voi se o ceda Rusiei. Este acesta cestiunea unui principiu de vietia, si totuodata de onore. Carolu I si tota natiunea tienu la parol'a data: Ne veti putea sfarma, dara niciodata umili. Scurtu, Romani'a nu cede.

Bucuresci. (Legea comunala in parlamentulu romanescu.)

(Urmare.)

D. Presiedinte alu consiliului. Dloru, eu unulu, candu mi s'a anuntiatu ca onor. D. Maiorescu a luat cuventulu in cestiunea comunale, amu lasatu ori-ce afacere si amu alergatu aci, fiindu-ca eramu incredin-tiatu ca dlui, cu luminile cu care s'a indiestratu si cu talentulu de oratoru cu care a avutu norocirea se fia indiestratu de natura, ave se ne aduca mare lumina, pentru ca in totu-dea-una judecu pe toti dupa mine; eu, noi toti, in totu timpulu candu am fostu in minori-tate in Camerele trecute (si mai in totu-deauna amu fostu in minoritate), noi luamu parte la lucrarile Came-reloru ca membrii activi si ne faceamu datori'a in faci'a adversariloru nostri, sperandu ca adversarii nostrii politici nu voru pute fi si adversari ai aceloru adevveri care sunt universale si care nu pot fi numai in inte-resulu unui omu seu unui partitu. Si in adevveru, dloru, in multe renduri, chiaru in timpulu conventiunii, candu legea era forte restrinsa, amu vedutu ca multe din ideile nostre au fostu primite de Camera, pentru ca acele idei nu veniau din punctulu de vedere de partitu, ci veniau din punctulu de vedere ala adevveratului interesu generalu. Ei bine, me asteptamu ca si adversarii nostri de astadi se se puie pe acelasi terenu si se ne aduca luminile loru. Amu fostu surprinsu inse candu amu vedutu pe onor. d. Maiorescu ca se infaciseza, nu ca membru alu acestei Camere, careia aru voi se'i aduca luminile dsle spre a o convinge in favore ideieloru ce sustine dsea, ci vine in numele unui partitu se faca o profesiune de credintia, fara se aduca cea mai mica lumina asupra cestiunei, si margininduse a arunca vreo cate-va cuvinte de critica asupra legii, critice cu totulu, se'mi permita espresiunea, nepotrivite, fiindu ca voia se aduca lumina printr'insele, ci numai increderea in adeptii dsle din afara. In adevveru, ce a spusu d. Maiorescu? Dsea ne intraba ce facemu prin acesta lege? In-structiunea publica, dice dsea, o lasati cumu a fostu; servitiulu sanitariu asemenea, cultele asemenea.

Apoi onor. d. Maiorescu, atunci, candu se con-stituie o persona morale, juridica, antaiu trebuie se ne ocupamu de fiinti'a ei, si pe urma de celelalte ramure ale desvoltarii seile. Intielegu candu amu fi gasitu com-un'a constituita, indiestrata cu tote bunurile iei; atunci

puteti se vorbiti asia. Dvostra diceti: ati luat averea bisericeiloru, seu cu alte cuvinte ati despoiati biserice'a romana si nu dati nimica preotiloru. Mai antaiu in discusiune este legea comunale, era nu cestiunea mo-nastiriloru; si apoi, onorabile d. Maiorescu, unu omu erudit ca dtea, unu profesoru, unu bunu romanu, dupa cumu trebuie se fii, fiindu ca astu-felu era parin-tele dtele, nu scii dtea ca monastirile nu indiestrau cu nimicu bisericele si pe preoti?

O voce. I jefuiam.  
D. Presiedinte alu consiliului. De la metropolitu pana la celu din urma egumenu, jefuia pe preoti, era nu le venia in ajutoru.

D. V. Maniu. Sugruma statulu romanu cu banii romanesci.

D. Presiedinte alu consiliului. Eu consideru com-un'a, astu-felu cumu a definitu-o onor. d. Ionescu prin o espresiune forte caracteristica, ca o celula care-are in sine o organizatiune a sea propria, o vita-litate propria, si voiescu ca totu ce se afla in comuna se fia supt directiunea si controlulu iei. Dera ore tote cestiunile care potu intra in atributiunile si priveghierea comunei se reguleza prin legea comunale? Ore ceea ce se raporta la scole nu trebuie se faca obiectulu legii de instructiune publica, era nu alu legii comunale? Ei bine, in privinti'a scolei, sunt si eu de opiniune a dlui Maiorescu, si, candu va veni in discutiune legea in-structiunii publice, voi fi alaturu cu dsea si, deca voi fi eu in minoritate, si dsea in maioritate, nu voi face cumu a facutu dsea astadi, ci voi sustinea proiectulu ce va presentata dsea, ca fia-care comuna se aiba deplinu controlu si directiune si asupra instructiunii publice; ca-ci astu-felu a fostu instructiunea publica antaia data candu s'au fundatu in tier'a romanesc a scole, dera pe urma a degeneratu.

In ceea-ce priveste igien'a publica, dle Maiorescu, recunosc justeti'a observatiunii dvostre, dera nu ve recunosc dreptulu ca se ve recreati in contra acestui proiectu de lege. Candu vomu face organizatiunea servitiului sanitariu, vomu crea mai multe midiloce pentru a imbunatati acestu servitiu, care lasa multe de doritu in tier'a nostra, ca-ci si eu sunt de opiniunea dlui Maiorescu ca igien'a la noi este forte negligata si ca marea massa a poporului nu se bucura de densa, fiindu concentrata numai in cate-va orasie; si, candu vomu face legea, vomu cauta ca densa se petrunda si in com-unele rurale, ca-ci altu-felu se pericliteza poporatiunea rurale.

Atunci candu va veni acestu proiectu de lege, voi fi alaturu cu d. Maiorescu se sustinu ca se creamu midiloce comunelor rurale pentru igiena, si aci sunt de opiniunea dlui Ionescu, si a tuturor omeniloru de statu modernu, ca nu trebuie se se dea totu-deauna poporului in modu gratuitu ceea-ce 'i trebeu, fiindu ca omulu se desvolta nu numai esercitandu drepturile sele, ci si datoriele seile, si astu-felu se contribuesca spre imbunatatirea servitiului sanitariu.

Dloru, deca Rom'a are vreunu dreptu la recu-noscinti'a societatii moderne, este ca comunele lasate de densa au scapatu libertatea si civilisatiunea Europei. Deca comunele romane nu remaneau ca se pota se nu fia sdrobita societatea europea de invasiunea barbara, nu sciu deca Europa mai esia din intunericu in care era dusa! Ati vedutu ca misicarea a inceputu de la comunele italiene, franceze, etc., si civilisatiunea de astadi, cumu a disu forte bine onor. d. Ionescu, nu o avem de catu numai de aceea ca comunele au fostu bine orga-nisate si independente in tota puterea cuventului.

(Va urma.)

### Reclame din publicu.\*)

Resinari in Maiu 1878.

(Urmare.)

Directorulu a fostu mai inainte si este si acum conducatoriulu chorului scolaru, pentru care servitiu primesce pe langa salariulu de invetiatoriu, o remun-eratiune anuala de 100 fl.

Fiindu alesu de directore, — pentru acestu oficiu trebuia densulu a primi inca o remuneratiune anuala

\*) Pentru corespondentiele si publicatiunile care esu sub acesta rubrica, redactiunea nu ia nici-o raspundere asup'a sa, ci tote esu sub raspunderea respectiviloru auctori, intocma ca si in alte foi periodice; era tax'a pntu tiparirea loru este de cate 2 cr. de linia.

Red. si Edit.

de alta suta florini, si atunci densulu ar fi fostu re-muneratu cu 200 fl. v. a. mai multu decatu ceilalti invetiatori.

Dupa alegerea densului ca directore s'a facutu o propunere in comitetulu paroch. ca astea doue functiuni: de direct. si conducatoriulu alu chorului scol. se se im-partia intre doi invetiatori si asi a s'a provocatu alesulu directore a opta in terminu de trei dile, pentru unulu din cele doue servitii.

Alesulu directore a optatu pentru directiune si a poftitu pe Efori'a scolara, — ca pentru conducerea chorului scol. se-isi vedea de altu individ; a disu insa, mai departe in „dechiaratiunea“ sa, — ca la casu candu Efori'a scol. n'ar afla pe individulu acela, carele se pota conduce chorulu scol., atunci densulu se apro-mite, — din respectu, ca acestu ramu de invetiamentu se nu patimesca in scol'a nostra, — a conduce chorulu scol. consciintiosu ca si pana acuma, insa cu acea condi-tiune, ca remuneratiunea pentru directiune, pentru anulu curentu scolaru numai, scotiendu-o din alodiulu comunalu, — o lasa in favorulu fondului scolei nostre.

Noi credemu ca directorulu a facutu prin fapt'a s'a acesta o jertfa si o fapta demna de lauda in favorulu comunei Resnari, pentru care fapta a sa Efori'a sco-lara ia si esprimatulu multiamita protocolarminte.

Comun'a se afla forte multiamita cu conducerea scolei nostre de catra noulu Directore, — si afirmarea corespondintelui, ca acesta „degenera“, nu-i drepta nici adevverata, — si ca martori potemu chiama pe multi barbati de specialitate, cari cercetandu de curendu scol'a nostra, s'au dusu forte multiamiti, si numai atunci ar pota degenera, deca s'ar mai tolera pe viitoriu ca invetiatoriu exaspirantulu de directore.

Acestu omu, venitu in Resnari tardiu in tomn'a trecuta, a datu dovedi, — ca este departe inca de a 'si fi insusitu o praca clara de invetiatoriu; mai departe, ca indatoratu prin concursu si avendu si datorintia morala ca theologu, de locu nu si-a implinitu datorinti'a sa facia de biserica.

In strana n'a vrutu se cante, precumu 'i era da-torinti'a, ba nici in biserica nu se areta fara numai forte rar. — Chiaru in serbatorile „Pasciloru“, candu tota crestinatatea merge cu pietate la biserica, densulu mai bucuros a dormitu acasa, — si deca numai in demineti'a 1-meii dile de Pasci s'a aretatu forte tardiu la biserica, acolo s'a portatu ca unu streinu de biserice'a nostra orientala si de ceremoniile ei, — de-ore-ce n'a tinutu nici luminare a — mana, dupa cumu facu toti crestinii.

Privitoriu la calomniile, cu care corespondentele nu se rusneza a innegri pe presiedintele comitetului paroch. raspundemu, ca corespondentele innegrindu pe presied. comitetului paroch. — a innegrindu pe intregu comitetulu paroch. care singuru si-a alesu pe presie-dintele seu.

Comitetulu paroch. din Resnari consta astadi dintre barbatii cei mai distinsi si mai de frunte ai parochiei.

Partea cea mai mare din membrii acestuia sunt si membri ai primariei si reprezentantii comunali, — ba unii sunt barbati de renume, cari prin capacitatea si sciintiele loru intinse pe terenulu literariu, politicu, bisericescu si scolaru, — aru face onore bisericei si natiunii nostre in ori-ce corpu reprezentativu-legislativu.

(Va urma.)

### Cursulu monetelor in val. austr.

Vienna, 7 Iuniu.

|                                          |     |          |
|------------------------------------------|-----|----------|
| Galbinii imperat. de auru . . . . .      | fl. | 5.63 cr. |
| Moneta de 20 franci . . . . .            | „   | 9.49 „   |
| Imperialu rusescu . . . . .              | „   | 9.49 „   |
| Moneta germana de 20 marce . . . . .     | „   | 12.42 „  |
| Sovereigns englesi . . . . .             | „   | 12. — „  |
| Lira turcesca . . . . .                  | „   | 11. — „  |
| Monete austr. de argintu 100 fl. . . . . | „   | 104. — „ |

### Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

4 Iuniu n.

|                                                                         |    |          |
|-------------------------------------------------------------------------|----|----------|
| Obligatiuni rurali din 1864 cu 10% . . . . .                            | l. | 98. — b. |
| Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8% . . . . .                          | „  | 88.25 „  |
| Obligatiune de imprumutu dominiile din 1871 cu 8% . . . . .             | „  | 94.50 „  |
| Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7% . . . . .                       | „  | 88.50 „  |
| Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7% . . . . .                 | „  | 76. — „  |
| Imprumutulu municipale nou (alu capit. din 1875 cu 8% . . . . .         | „  | 89. — „  |
| Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10% . . . . .                      | „  | 160. — „ |
| Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5% . . . . .                   | „  | 27.40 „  |
| Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6% . . . . .            | „  | 72.60 „  |
| Dacia, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8% . . . . .  | „  | 160. — „ |
| Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8% . . . . . | „  | 45. — „  |

Unu pachetu, impartitu in 3 doze, preparatu conformu instructiunei date de medicu dimpreuna cu informatiunea despre folosire in diverse limbi consta 1 fl., pentru timbru si pachetare separat 10 cr.

Pentru comoditatea o. p. adevverat'a thea anti-arthritisca, antirheumatica, curatitoare de sange a lui Wilhelm se mai afla in:

Sabiu la Frid. Thallmayer, comerciantu.

Abrud: F. Tones & Comp.

Bistritia: Fridrich Kelp, Tergovits & Zintz, Dietrich & Fleischer.

Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu.

Orastia: Carol Reckert, apotecariu.

Alba-Julia: Iuliu Fröhlich, apotecariu.

Clusiu: Ad. Valentini, apotecariu.

Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu.

Lechintia: Friedr. Scheint, apotecariu.

Feldiora (langa Brasiovu): Friedr. Folberth, apotecariu.

Ili'a, C. Hoffinger, apotecariu.

Osiroheiu: Max Bucher.

Sabesiu, I. C. Reinhard, apotecariu.

Baia mare: I. Horacek, apotecariu.

Aidud: August Binder, apotecariu.

Miercuria: Chr. Fr. Schimmert, apotecariu.

Romanu (Moldova): Josef Dannffy, apotecariu.

Sedisiora: Iosef B. Teusch, comerciantu.

Reghinulu s.: S. & L. Leonhardt.

Huniadora: Fried. Acker, apotecariu.

Rosta: Ludw. Moldovan, apotecariu.

Ocn'a (l. Sabiu): Joh. v. Cronberg, apotecariu.

(23) 7

The'a

antiarthritica si antirheumatica alui

WILHELM

curatitoare de sange spre a se folosi in ori-care anotempu ca singurulu midilocu curatitoriu de sange cu rezultate sigure.

|                                                                                  |                                                          |                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|
| Cu concessiunea cancel. c. r. de curte datu prin decisiune Vien'a, 7. dec. 1898. | Probata de-finitivu. Efecte exell. Resultatulu eminentu. | Prin p. in. patenta a M. Sale c. r. asse-curata contra falsificarii. Vien'a, 28 martie 1871. |
|----------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|

The'a acesta curatia organismulu intregu, strabate partile integrulei corpu si folosindu-o ca beutura departeza dintr'insulu tote materiile stricaciose, cate se voru fi adunatu, cum nu face nici o medicina; si efectulu siguru este durabilu.

Vindecarea perfecta a arthritei, reumatismului, bol'a englezesca, si a altoru bole invecchite incurabili, ale raneloru, cari puroieza ne 'netatu, ale boliloru genitai si bubeloru, ale sgrabuntieloru pe trup si in facia, ale peteloru, bubeloru si-philitice.

The'a acest'a au produsu rezultate forte favorabili mai alesu in inflatiu de ficatu si de splina, cum si in greutati hemoroidali, in doreri

de nervi, de muschi de incheiaturi, de udu, polu-tiuni, impotentie, scourgi la femei etc.

Suferintie cum sunt bolele scrofulose, inflatur'a ghindurilor se vindeca iute si perfectu, la aceia, cari beau The'a necurmatu, fiindu ca ea este unu midilocu domulu dissolvatoriu si promo-vatoriu de urina.

### Resultate admirabili sigure.

Dlui Francisen Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Wocheiner Feistritz (in Carniolia), 1 oct. 1872.

On. Dle! Mai am erasi trebuintia de vreo trei pachete din the'a dtale curatitoare de sange, pentru ca dupa-ce am cumperatu de la dta de 2 ori si am folositu acestu midilocu exellentu „the'a anti-arthritisca si antirheumatica a lui Wilhelm curati-tore de sanga“ m'am convinsu de ajunsu de minu-natulu ei effectu. Te rogu se'mi tramiti the'a curatitoare de sange cu receperea platii prin posta. Cu totu respectulu

Ioanu Jerala, capelanu.

Dlui Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Tuschkau langa Pilsen, 1 oct. 1872.

De asi fi cunoscutu mai nainte puterea vin-decatore „a theei dtale antiarthritice, antirheumatice, curatitoare de sange“ asi fi scapatu de multu de o bola vechia si asi fi si mai bogatu cu o suma considerabila cheltuita fora scopu pentru restaurarea

sanetatii mele. Pan' acum am trasu acestu midilocu nepretiu de la Praga din depoulu dtale, astadi me adresezu d'a dreptulu catra dta si Te rogu a'mi tramite cu intorcerea postei 12 pachete pe langa receptiunea platii. Cu totu respectulu

Josef Dilzl.

Dlui Fr. Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen langa Vien'a.

Gutenstein, 1 oct. 1872.

Se 'mi mai tramiti catu mai curendu 2 pachete „thea antiarthritica, antirheumatica, curatitoare de sange a lui Wilhelm“ precum mi-ai mai tramisu prin posta. Eu vediu, ca fora the'a dtale nu mai pociu existe. Cu tota stim'a

Florian Haselsteiner, Nr. 43 in Klosterthal.

Preste puginu va urma continuarea epistoleloru de recunoscintia, fiindu preste potintia a le publicd dintr'odata pe tote.

### Se ve feriti de falsificari si insielatiuni.

On. publicu la cumperare se binevoiesca a reflecta exactu la marc'a si firm'a mea tipate pe din afora pe pachetu, pentru ca se nu fia insielatu prin falsificari.

Adevverata thea antiarthritica, antirheumatica curatitoare a lui Wilhelm, se pote trage numai din prim'a fabricatiune internationala antiarthritica, anti-rheumatica curatitoare de sange in Neunkirchen langa Vien'a, seu din depozitele mele publicate prin diarie.